

До напрямів подальших наукових досліджень віднесемо розробку та перевірку на практиці програмного забезпечення для комп'ютерних симуляцій, яке б ефективно використовувалось у процесі формування комунікативних навичок майбутніх перекладачів та вчителів іноземної мови.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ножовнік О. М. Досвід використання симуляцій у процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців із міжнародної економіки [Електронний ресурс] / О. М. Ножовнік // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія. – РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», 2012. – Вип. №36. – Ч. 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2012_36_1/nojovnik.pdf.
2. Терещук Д. Г. Організація мовленнєвих симуляційних ігор у процесі розвитку стратегічної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов / Д. Г. Терещук // Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування : Матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 6–7 квіт. 2012 р. : у 3 т. – Д. : Біла К. О., 2012. – Т. 2 : Методика викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі. – С. 70-72.
3. Терещук Д. Г. Особливості використання комп'ютерних симуляцій у навчанні англійської мови студентів вищих навчальних закладів / Д. Г. Терещук // Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Черкаси, 2009. – Вип. 147. – С. 118–121.
4. Холодинская И. И. Симуляция как эффективный метод обучения иностранному языку в неязыковом вузе / И. И. Холодинская // Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам : материалы IV Междунар. науч. конф., посвящ. 89-летию образования Белорус. гос. ун-та, Минск, 29 окт. 2010 г. – Минск : Изд. центр БГУ, 2010. – С. 160-161.
5. Davis R. Simulations: a Tool for Testing «Virtual Reality» in the Language Classroom [Електронний ресурс] / R. Davis. – Режим доступу : <http://www.esl-lab.com/research/simul.htm>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
6. Jones K. Simulations: a Handbook for Teachers and Trainers / K. Jones. – London : Kogan Page Ltd., 1995. – 145 p.

Анотація

Е.В.Мартынюк

Роль метода симуляций в оценивании иноязычных коммуникативных навыков студентов филологического направления подготовки

В статье рассмотрены особенности оценивания иноязычных коммуникативных навыков студентов филологического направления подготовки с использованием метода симуляций. Охарактеризованы основные стратегии оценивания и факторы, которые берутся во внимание во время организации коммуникативной деятельности. Определены преимущества и недостатки использования метода симуляций для оценивания навыков устной иноязычной коммуникации.

Ключевые слова: *метод симуляций, коммуникативные навыки, иноязычная коммуникация, оценивание, стратегия оценивания.*

Summary

E.V.Martyniuk

The Role of Simulation Approach in Evaluating Foreign Language Communicative Skills of Philology Students

The article describes how to use the simulation approach to evaluate the foreign language communicative skills of philology students. The author characterizes the main evaluation strategies, defines the major factors to be considered during the communicative activity, gives the advantages and disadvantages of the simulation approach in the evaluation of students' oral foreign language communicative skills.

Key words: *simulation approach, communicative skills, foreign language communication, evaluation, evaluation strategy.*

Дата надходження статті: «25» лютого 2013 р.

УДК 821.161.2'06.02

В.П.МАЦЬКО,

*доктор філологічних наук, доцент
(м.Хмельницький)*

Екзистенціал свободи в художньо-публіцистичній практиці Володимира Винниченка (на прикладі публікації «В.Винниченко про себе й про українських «однобічників»)

*«Я бачив сенс свого життя в тому,
щоб допомагати іншим побачити сенс
у власному житті» (В.Франкл)*

Присвячено статтю світоглядній позиції В.Винниченка, що характеризується синтезом суперечливих підходів до осмислення загальнолюдських цінностей, здобуття свободи. Через раціональне потлумачення людської природи, бачення прозаїком суспільних процесів і явищ, аналізуючи твори письменника, виходимо на простір екзистенційної філософії: внутрішнє

розчарування, відчай, відчуження, що проривається на зовні у формі розмислів над сенсом буття. У статті вперше розкрито внутрішній світ В.Винниченка в діалогічному дискурсі, розмові з кореспондентом газети «Українські вісті». В інтерв'ю письменник називає причини упадку УНР, що сфокусовано через призму винниченківського конкордизму й дискордизму (погодженні та розладу) поміж українськими суспільно-громадськими діячами, державниками.

Ключові слова: екзистенція, людина і світ, сенс, інтенціональність, конкордизм і дискордизм, «однобічники».

Теоретично обґрунтовуючи твори українського любомудра, письменника, звернімо увагу на контекст вітчизняної та світової культури, у межах якого здійснювався генезис та функціонування філософсько-літературної, екзистенційної та раціональної парадигми В.Винниченка. Його філософські ідеї моделюють відповідність особистісному, екзистенціально-кордоцентричному типу мислення, що є однією з домінант національної світоглядно-філософської ментальності. І конкордизм, і дискордизм є відгуком-запозиченням класичного вияву традиції «філософії серця» Г.Сковороди та П.Юркевича, а в західноєвропейському контексті – потужне джерело сучасної екзистенціальної філософії. Отже, екзистенціалізм розглядаємо як філософсько-літературну модель, що розкриває внутрішню сутність, внутрішнє буття людини саме першої половини ХХ віку (час активної творчої праці письменника), яка відчувала на собі абсурдність світу, відтак не мала певного задоволення, співпереживала відчуження, знаходилась у стані відчаю, розчарування. У цьому дослідженні більше уваги приділимо образу автора, його внутрішній потребі відбутися в світі. Через раціональне потлумачення людської природи, бачення ним суспільних процесів і явищ виходимо на простір екзистенційної філософії: внутрішнє розчарування, відчай, відчуження, що проривається на зовні у формі розмислів над сенсом буття. Така екзистенція іноді дешифрується в риторичних реченнях письменника і не потребує відповіді.

У світовій культурі помітне місце належить Сьорену Кьєркегору. Саме він увів одне з головних понять екзистенціалізму – «екзистенція», під яким треба читати неповторне буття людини, спрямоване до «ніщо» в усвідомленні свого «завершення». Взагалі екзистенційні філософи вважали соціальний світ «недійсним», «ворожим». Про дійсне існування можна говорити лише тоді, коли людина залишається усамітненою, наодинці з собою, власними помислами про невідворотність смерті і абсурдності існування.

Екзистенціал свободи сприймається як особлива «доля» людини. В.Винниченко у «революційних» творах моделює свободу крізь призму проблем моралі й людського сприйняття, зображуючи складні колізії своєї доби. Зразком такого мисленнєвого потоку свідомості є драми «Дизгармонія», «Великий Молох», «Базар», «Гріх», романи «Чесність з собою», «Рівновага», «Посвій», «Хочу». Образ революційної інтелігенції, його особлива «доля» постає в оповіданнях «Дрібниця», «Тайна», «Промінь сонця», «Талісман», «Студент», «Зіна», «Чудний епізод», «Історія Якимового будинку». У центрі уваги Винниченка – дисгармонійна особистість, людина, що переживає внутрішній конфлікт сама з собою.

Особистість людини визначається тим, як вона сама вибудовує власне існування. Роблячи вибір і несучи за нього відповідальність, людина стає особистістю, знаходить власну сутність. Як вважав Жан-Поль Сартр, людина вільна від навколишнього пасивного світу до тих пір, поки він (світ) самовдосконалюється. Австрійський психолог Віктор Франкл (1905–1997), який в роки минулої війни піддавався тортурам в концтаборах, задумуючись над питанням: «Що ж таке людина?», знайшов сакраментально-сповідальну чітку відповідь: «Це істота, яка винайшла газові камери, але це та істота, яка йшла в ці газові камери з гордо піднятою головою і молитвою на устах». У праці «Людина в пошуках сенсу» (1979) науковець виділяє три онтологічні моделі існування людини: біологічний, психологічний і поетичний (він його називав ще духовний). В останньому локалізовано сенс і аксіологічні виміри, що відіграють певну роль в детермінації поведінки: здатність людини до самотрансценденції, спрямованості до «внутрішньої» еміграції; спрямованості до замкненості, самовідчуженості; до прийняття позиції щодо зовнішнього світу і до самого себе. Свобода, за версією В.Франкла, нерозривно пов'язана з відповідальністю за свій вибір, без чого вона може перерости у свавілля.

Якщо йти за концепцією В.Франкла, то ментальна модель Винниченка, його точка зору, його свідомість, сенс життя якраз спроектовувались на сприйняття зовнішнього світу й осмислення, пошуку самого себе в довіллі. А відтак письменник інтенціонально переосмислене, пережите в собі викладав художніми засобами на папір. За Е.Гусерлем, інтенціональність – це характерна властивість переживань «бути свідомістю про щось», є сутність трансцендентальної суб'єктивності. Таким чином почуття тривоги персонажа переростає в занепокоєння (тут маємо на увазі твори В.Винниченка «Момент», «Слово за тобою, Сталіне!», «Сонячна машина»). Неспокій при прийнятті рішень, тривога за власне існування – невід'ємний атрибут повноцінного буття. Тривога

приводить до перегляду життєвих орієнтацій і осмислення існування. Особливу роль в житті людини може відігравати й нудьга. Остання є результатом автоматичного (машиного) життя, але вона ж приводить в рух свідомість (А.Кам'ю). Тривога і нудьга змушують шукати сенс життя. А він для кожного унікальний. Унікальним він був й для Винниченка, творчість якого стала популярною, здобула визнання. Праці, написані ним в еміграції, блискуче підсвічують його тверду політичну лінію, якої письменник не міг зректися до кінця днів своїх, хоча й виїхав за кордон, аби обтрусити «з себе всякий порох політики». А все ж, завважимо, «на переправі» історії соціалістичних поглядів він ніколи не міняв. Про це нагадує його брошура «Розлад і погодження» (Відповідь моїм прихильникам і неприхильникам) [2, с.32].

Винниченкова спадщина вказує на потребу її поділу: до і після четвертої еміграції письменника (вересень 1920 року). Перший період – соціалістично-комуністичний, віра в розбудову незалежної України на справедливих «соціалістичних рамках», превалує внутрішня комуністична філософія, другий – антитоталітарний, антикомуністичний, але соціалістичний з вірою в конкордизм (погодження) – мирного співіснування усіх держав на планеті «без бомб і барикад» (В.Винниченко). До речі, Галина Сиваченко в газетному інтерв'ю також слушно завважує, що «після еміграції, починаючи з «Сонячної машини», це вже зовсім інший митець» [1, с.11].

Одначе, не з «Сонячної машини» відбулася безповоротна зміна світогляду. Причиною цьому посприяла розмова в Москві з наркомом закордонних справ Г.Чичеріним, який буквально розтоптав віру відомого письменника, політичного діяча доби УНР у справу поладити мирним шляхом існування на практиці (нехай навіть у федеративній формі) незалежної української держави.

У праці «Володимир Винниченко та його доба» основоположник наукового винниченкознавства Григорій Костюк зацентровує на записниках письменника, а також на місії Винниченка в Москві і Харкові 1920 року. Апелюючи до щоденників та газетних публікацій того періоду, автор книжки зазначає, що «хронологічно місія В.Винниченка тривала рівно чотири місяці. Її визначають такі дати: 24 травня 1920 року...переїхав радянський кордон і виїхав до Москви. Рівно через чотири місяці – 23 вересня 1920 року – він уже повернувся за кордон» [4, с.218].

Чому виїхав за кордон, то постає образ далекоглядного письменника в розмові з наркомом закордонних справ Георгієм Чичеріним. Літературознавець уточнює: «Вже з цієї розмови Винниченко побачив, що для всіх тих, які стоять за плечима Чичеріна, не комунізм, а цілість імперії важить найбільше. Націоналізм починає перекирвати комунізм. Одне слово, почалася нещира дипломатична гра з Винниченком» [4, с.219]. Повернувшись до Відня, Винниченко виступає з критикою національної і соціальної політики РКП(б) та Радянського уряду. Через те ідеологи ЦК РКП (б) швидко зреагували й поставили його поза законом, навішавши ярлик «ворог трудового народу».

Наш посол С.Мазуренко прямим проводом протелеграфував текст угоди, підписаної ним і Леніним та членами Політбюро ВКП. Телеграф на українському боці був в руках військової влади. На чолі тої влади стояв «Головний Отаман» Симон Петлюра. Семен Мазуренко йому особисто потелеграфував точний текст договору з Москвою. **С.Петлюра ніколи ні одним словом про той текст Директорії не доповів** (тут і далі в тексті жирним шрифтом виділено В.Винниченко. – В.М.).

С.Мазуренко, не дочекавшись конфірмації договору Директорією, виїхав на Україну, але його, з наказу С.Петлюри, військовою прикордонною владою не було допущено на територію України, і він мусив вернутись у Москву. (Це мені потім, у 1920 році, розповів сам С.Мазуренко і Народний Комісар Закордонних справ РСФСР Чичерин, який, здається, був теж підписаний на договорі)» [2, с.11].

Розчарування друге. Директорія (уже з відомих причин), не дочекавшись відповіді з Москви, більшістю голосів посилає делегацію до командира антантської групи полковника Фреденберга. Але він категорично відкинув перемовини щодо самостійності України, «прийняв делегацію з найбільшою брутальністю й поставив їй вимогу: **«Вигнати з українського уряду Винниченка і Петлюру, як собак. Винниченка як большевика, Петлюру як бандита!»** (Точні його слова). Ніякого протесту, ніякої гідної реакції на таку образу вищої державної влади України з боку делегації не було. Так само не було її з боку більшості самої Директорії» [2, с.12].

Наводячи розлогу цитату В.Винниченка, пригадався афоризм французького письменника XVII століття Франсуа де Фенельона: «Хто шкодить своїй Батьківщині, той діє проти природи». Справді, якби відбулося так, як запланував Винниченко (маю на увазі мирову угоду з Москвою), то, можливо, збереглися б і незалежність України, і найдорожче – людські ресурси, людське життя не однієї тисячі борців за національне відродження. І хто зна, певне, отією мировою угодою Ленін

дав би спокій та свободу Україні, яку отримали Фінляндія (6.XII.1917), Польща (11.XI. 1918). На жаль, доля України вирішилася у двобої з більшовицькою та петлюрівською арміями і повернулася до нас іншим боком. Саме про це йдеться у брошурі Винниченка.

Винниченко в «театрі життя» подивився на себе з боку, перебуваючи на еміграції. Він самокритично ставився до «однорічників» (тих, хто бачив державу лише в національній формі) і до «всебічної» течії. У Центральній Раді створилося дві течії, до «всебічної» течії зараховував себе. Ця течія, пише прозаїк, чітко бачила помилку Центральної Ради і з усієї сили намагалася виправити її. На жаль, вона («всебічна» течія) була в меншості. «Всебічна» течія намагалася будувати Україну не лише в національно-державній формі (думка «однорічників»), а й у формі соціального та економічного розвитку. Міцна економіка – міцна держава [2, с.6–7]. Таку ідею Центральна Рада різко відхилила, і Винниченко змушений був емігрувати до Австрії (Відень). Перед тим він ще спромігся у серпні 1918р. очолити опозиційний до гетьманського владарювання П.Скоропадського Український національний союз, рішуче наполягав на відновленні УНР, створенні її найвищого органу – Директорії, головою якої став у листопаді 1918 р. Однак, через наведені вище обставини та суперечності із С.Петлюрою, письменник пішов у відставку й покинув Україну, як писав у «Щоденнику»: «Я їду за кордон, обтрушую з себе всякий порох політики, обгороджуюсь книжками й поринаю в своє справжнє, єдине діло – літературу...». Насправді, письменник і політик, не задоволений належним очікуваним результатом внутрішнього потенціалу (задуму), не відчувши свободи внутрішнього і зовнішнього світу в революційну добу, вирішив зреалізувати творчий потенціал в чужомовному середовищі.

Дослідники творчості В.Винниченка звертають особливу увагу на тональність його творів, що «визначаються їх жанровою приналежністю, в кожному із своїх оповідань він створює особливу стильову атмосферу» [3, с.97]. Політолог Іван Лисяк-Рудницький слушно резюмував, що В.Винниченко належав до людей, які не можуть жити без утопії [5, с. 108]. Однак І.Лисяк-Рудницький ніяк не міг збагнути, що саме у такий спосіб висунута письменником ідея «колектократії» розглядалася як найбільш ефективний засіб подолання соціальних конфліктів, побудови справедливого суспільства. З такими ідеями Винниченко навіть звертався до урядів усіх держав, до Організації Об'єднаних Націй, обстоюючи пріоритети політичної гармонізації світу «без бомб і барикад».

У газетному інтерв'ю Галина Сиваченко заторкує питання висунення письменника на Нобелівську премію: «Намір був: 1951 року хтось із політичних діячів емігрантських до Винниченка приїздив, про висунення на Нобелівську премію розмовляли, але, здається, не йшлося про конкретні твори» [1, с.11]. Унісонуючи автору попередньої цитати, наведемо з цього приводу розлогу думку В.Винниченка із праці «Розлад і погодження» (1948): «Мої кореспонденти запитують мене, чи правда те, що мені була присуджена премія нобеля за «Сонячну машину» та інші праці. Я їм тут одповім. Так, деякими моїми прихильниками з українців і прихильниками української культури з інших націй було зроблено початок заходів щодо премії мені, як представникові української літератури. Але на перешкоді стали руські елементи (більшевицькі і антибільшевицькі) та українці з унерівців і націоналістів... додаю, що перекладчики моїх праць (на французьку мову. – В.М.) були в одчаю від перешкод не стільки руських противників, як українських... Але для чого це робити українцям. Для чого їм треба було відраджувати французьких видавців видавати мої праці? Для чого робити зусилля, щоб мені не було присуджено Нобелівську премію? Для чого було ховати від українців про переклади моїх праць, про вистави моїх п'єс? Щоб зробити мені шкоду? Щоб виявити своє чуття ненависти до мене? Але чи це було на користь справі української державности, культури, відродження?» [2, с.20–21].

Питання не потребує відповіді. Моралізувати не варт, а все ж – це була внутрішня потреба письменника виговорити наболіле не стільки за особисте, як за суспільне, викрити отой «розлад», незгуртованість нації особливо в момент, коли йдеться про авторитет держави на міжнародному рівні. У такому разі особисті інтереси, заздрість людська мусять поступитися місцем національному пріоритету. Крик душі письменника – цілком нормальне обстоювання етичного самозахисту та самовиправдання в довготривалому стані «внутрішньої» еміграції. Проте під суто літературним поглядом це враження зворушливе і викликає співчуття українській нації, яка досі не вдоволилася, за визначенням В.Винниченка, премії Нобеля. Розмисли прозаїка над сенсом буття, про людину і довкілля, про найсокровенніше – це його раціональна концепція.

У 1947 р. письменник дав розлоге інтерв'ю газеті «Українські вісті», відгукнувшись на запитання й на публікацію Василя Чапленка «Трагедія генія чи суспільства?», надруковану в цьому ж часописі. На наше переконання, в матеріалі він детально заторкує проблему, що винесена в заголовок цієї статті й ствердно констатує, ніби цілком погоджений із собою та суспільством. Власні принципи, життєве кредо підкріплює словами Т.Шевченка: «не маю неправди за собою». Перефразовуючи В.Франкла, скажемо, Винниченко-гуманіст бачив сенс

власного життя в тому, аби допомагати іншим розкрити сенс, щоби світ подобрішав. В цьому й полягав його екзистенціал свободи – свободи не однієї людини, а всього людства. Винниченкова концепція глобалізації свободи, про яку науковці заговорили лише на початку XXI століття, змодельована письменником у художньо-публіцистичних працях, як основоположна, ще в 40-х рр. минулого віку.

Насамкінець дозволю невеличке уточнення: щотижнева газета «Українські вісті» почала виходити 1945 р. в Новому Ульмі (Німеччина) й підтримувала позицію Української Національної Ради. Оскільки роздуми В.Винниченка маловідомі широкому загалу, нижче пропонуємо матеріал без будь-яких змін й коментарів, у такий спосіб уводячи в науковий обіг.

В.Винниченко про себе й про українських «однобічників»

Відгукнувшись на наші запитання і на ст. В. Ч-п-л. «Трагедія генія чи суспільства?», надруковану в «Українських вістях» (на жаль, з купюрками), великий український письменник В. Винниченко дав про себе нижченаведені відомості. Подаємо їх у повному вигляді, пропустивши тільки декілька речень з початку, що являють собою несуттєву частину його листа.

Коли б це робилося для моєї тільки особи, – пише він, – то, щиро кажучи, я б не відповідав на ваші запитання. Бо для мене особисто досить того, що я сам перед собою і перед майбутнім українським великим колективом (нацією, вільною, самостійною) почуваю себе цілком погодженим з ним, сам перед собою знаю, що «не маю неправди за собою». Я не маю ніякісного сумніву, що історія (а вона є дама чесна, об'єктивна) виявить у справжньому вигляді і мене, і моїх противників. Та це буде колись. А тепер я розпочинаю велику справу, яка готувалася і свідомо, і підсвідомо усім моїм попереднім життям. Справа не особистого, а громадського характеру. Тому як носій її ідей я маю за свій обов'язок розчистити їй шлях, знищити, скільки сила і змоги моя, перешкоди на ньому. Одною з тих перешкод є те недовір'я до моєї особи, яке створилось у певній частині української еміграції, та несправедлива оцінка, яка збазована у широких кіл головним чином на незнанні. А через те я щиро й гаряче дякую Вам за поміч мені в цьому. І через це я відповім Вам на Ваші запитання з найбільшою увагою й докладністю.

Отже, перше Ваше запитання: стан Вашого здоров'я?

Відповідь: Тепер, дякувати можливості хоч у маленькій мірі вживати того способу годування і життя, який рекомендується конкордизмом, цей стан почав кращати. Війна була відняла цю можливість. Я мусів фізично (і «тяжко працювати годин по 12–14 в день, і годування було півголодне весь час. Ці дві причини викликали таке знесилення організму і хворобу артерій, що лікарі категорично заборонили мені яке-будь фізичне усилення.

Друге питання: як Ви перебули німецьку окупацію?

Відповідь: Я ніде не переховувався, як то були чутки. Німці мене не чіпали, крім одного разу, коли я був арештований разом з усіма чужинцями у Франції на кілька днів.

Третє запитання: що у Вас написано, зокрема з белетристичних творів?

Відповідь: Написано за все перебування в еміграції (27 років) багато речей, які не варто перераховувати. Я мав колись намір видати деякі з них в українських видавництвах на еміграції, але ставлення до мене керівних елементів її унеможливило реалізацію цього наміру. Я зробив переклади деяких своїх речей на фр(анцузьку) мову і зробив заходи у фр(анцузьких) видавництвах щодо видання їх. Але на перешкоді стало те саме вороже ставлення отих керівних елементів, – вони вживали всяких заходів, щоб не допустити до видання перекладів моїх праць, головним чином виставляючи мене перед видавцями за большевика. (На цій же підставі мене не було допущено ні до Швейцарії на Соціалістичний Конгрес, ні до Америки, і все заходами українців). А на Україні після смерті Скрипника і посилення наступу російського націоналізму на українську культуру так само увірвалася яка-будь змога видання моїх творів. Позбавлений змоги мати збут витворів моєї праці, я припинив усякі заходи щодо видання їх, не припиняючи роботи, коли обставини мого життя те дозволяли.

Одночасно з фізичною роботою і белетристичними працями я останнім часом працював над обробкою того матеріалу, який я виніс із усього свого попереднього життя та з досвіду і шукання різних шляхів розв'язки насущних проблем людського існування. Обробка та скомпонувалась у цілу систему висновків, у цілу концепцію життя і діяльності людей, яку я назвав конкордизмом. Про неї в еміграції ширяться цілком неправдиві чутки. І наскільки вони обґрунтовані, може посвідчити той факт, що конкордизм називають «толстовством», яке в дійсноеті є цілковитою протилежністю конкордизмові в усіх відношеннях. Я виклав цю систему в книзі, що має заголовок «Конкордизм», і хотів би видати її, але розмір її (біля 500 сторінок) ставить здійсненню цього хотіння велику перешкоду, не кажучи вже про зміст її. Я зробив стислий виклад її (сторінок на 150–200) під назвою «План будування щастя», але боюсь, що й його не зможу видати. Тому я

закінчив тепер ще стисліший виклад у брошурі під заголовком «Основи конкордизму і самостійність України». Але чи найдю видавця хоч на неї?

Четверте питання: Ваш матеріальний стан, з чого живете?

Відповідь: І в цій галузі є багато неправдивих чуток. До 1932 року я жив на еміграції за свій літературний гонорар, який почало було висилати з України кооперативне видавництво «Рух», що мало намір видати повне зібрання моїх праць за тридцять років літературної діяльності. Зміна національної політики на Україні увірвала як видання, так і висилку мого гонорару. На нього я встиг (на настійне побажання моїх друзів на Україні) збудувати в Парижі ательє для спокійнішої літературної та малярської праці. Але надалі припинення висилки гонорару позбавило мене засобів існування. Тому я на рештки висланого гонорару купив на півдні Франції півтора гектара дикої землі з руїнами старої селянської хати, щоб мати можливість своєю фізичною працею здобувати свій хліб. Своїми руками я збудував у цих руїнах житло для себе і своїми руками обробив усю дикую землю, засадивши її виноградом, фруктовими деревами і т. і. Робота була важка, але вона годувала мене і мою родину. Але війна примусила ненормально посилити роботу і тим надірвала моє здоров'я. Заробляти на землі я вже не міг, літературна праця мені унеможливлена.

Ательє моє в Парижі було захоплене комуністами, потім як комуністичне помешкання було запечатане урядом Даладье, а потім і німецькою окупаційною владою, довгі роки воно стояло без догляду, руйнуючись, ніякого прибутку не приносячи. А після війни знову було захоплене комуністами і приведенне до такого стану, що ремонт його для мене абсолютно неможливий. Я хочу продати його, щоб покрити ті борги, які мусів робити під час війни для життя, але без ремонту його можна продати тільки за таку мізерну ціну, яка не покриє боргів.

Я люблю малярське мистецтво і, коли маю вільний час, працюю в ньому. Знавці оцінюють мої праці дуже прихильно. Коли в мене настала матеріальна скрута, мої приятелі, малярі всяких націй, настійно радили мені послати збірку моїх картин до Америки, запевняючи, що американці розкуплять їх і тим виведуть мене із матеріальних труднощів на певний час. Вони так самі робили, і їхні компатріоти охоче розкуповували їхні полотна. Чого б цього не могло бути з українськими земляками? Я послухався і запитав людей, які ставляться до мене не вороже серед амер(иканських) українців, чи не схотіли б вони допомогти мені в цій справі. Це було Товариство ім. Володимира Винниченка. Вони охоче згодилися. Але ні мої приятелі-малярі, ні я, ні Т(оварист)во ім. Винниченка не взяли на увагу одної обставини: ставлення до мене, до моїх соціально-політичних переконань певної (і то тої, яка має матеріальну змогу купувати картини) частини укр (аїнської) еміграції (однобічників). Вона поставилась до моїх картин з тою самою ворожістю. І до такої міри, що не дозволила навіть виставу картин зробити. Пролетарська, незаможна частина, яка цієї ворожості не має, охоче купила б, так не має до того матеріальних засобів. І таким чином і в цій галузі увірвалась мені можливість піддержки. Збірка картин лишилась в Америці, захоплена війною. Отже: фізично працювати я вже не можу через стан здоров'я. Літературна, інтелектуальна, мистецька робота моя українському еміграційному громадянству не потрібна. І тому в мене є мрія: знайти посадку нічного сторожа при якомусь панському маєтку.

Я прохаю вибачення у читачів газети за ці довгі немов би особисті деталі. Але дозволю собі навести з моєї брошури «Перед новим етапом» (*В. Винниченко. Перед новим етапом. – Торонто, 1938. – 62 с. Прим. наша. – В.М.*) таке місце: «... Не в мені річ, а все в тому самому нашому національному колективі, в тій нації, яку однобічники (так я зву людей, які бажають однобічного, національного, визволення України, нехтуючи її визволенням соціальним, політичним, ставляючись до нього або байдуже, або навіть вороже) немов би так люблять і яку вони в даному разі, наприклад, виставляють на такий сором і навіть на шкоду. Ось його приклад:

«Я ніколи не кажу там, де живу, що я колись був письменником і головою українських урядів. Мені або не повірили б, судячи з мого життя, або, повіривши, мали б несправдиві думки про мою націю. Одначе, не зважаючи на мою «скромність», мене іноді знаходять чужинці, що цікавляться нашою батьківщиною. В зв'язку з сучасними подіями, з майбутньою війною* та з тою трагічною ролею, яку мимоволі гратиме в ній Україна (на жаль, моє передбачення справдилося у більшій мірі, ніж я гадав), до мене недавно звернулись чужинці-журналісти з бажанням узяти в мене дані для книги про Україну. З українським питанням вони виявили ознайомлення в таких деталях, які мене здивували. А про мою особу, очевидно, заздалегідь зібрали всякого роду інформації, як про моє минуле життя, так і про сучасне становище. І треба сказати, що, не зважаючи на своє добре ознайомлення, вони, очевидно, розгубилися, коли довідалися од сусідів, як я живу, коли зрозуміли, що моя робота на землі є зовсім не розвага, не спорт, не туризм, а, видно, тяжка необхідність, якийсь примус. Вони знали, що мене і Москва, і однобічники-«патріоти» посадили в ізолятор. Але щоб він мав отакий серйозний вигляд, цього вони не чекали. І тому ніяк не могли зрозуміти, за що ж саме виявляють до мене таку серйозність українські тюремники. «Адже це ви були головою першого уряду України, ініціатором та автором чотирьох універсалів Центральної

Ради про визволення вашої нації?». «Я». «Адже це ви ставили умови самостійності вашої нації Москві й не згодні уступити ні в чому?». «Я». «Адже ж за це Москва поставила Вас поза законом і примусила вас до цього вашого становища?». «Очевидно». «Так у чому ж ваша зрада нації?! За що ж вас і ваші патріоти поставили поза законом?!».

Вони цього не могли зрозуміти. Мої пояснення про різницю в соціальних та політичних позиціях їх зовсім не задовольнили. «Ну, добре. Ми знаємо, що самі українці називають вас «найбільшим сучасним українським письменником». Ми знаємо, що так само вас називають більшовики. Що більшовики ставляться так до найбільшого письменника України, що не допускають його книжок до видання, що поставили і ці книжки, і його самого поза законом і, можливо, готові були б і фізично його знищити, – ми це добре розуміємо. Але ми, вибачте, не розуміємо, за що роблять те саме ваші українці? Ну, нехай політичні ваші праці й писання деяким із них не подобаються. Але ж ви, як нам відомо, маєте більше тридцяти томів, серед яких більшість видана ще до революції, була допущена до видання навіть царською владою, частина аполітична, суто літературна. За що ж ці книжки не допускаються українцями? Та, видно, ви можете працювати і тепер. Замість того, щоб копати землю, виконувати тяжку фізичну роботу, ви ж могли б давати вашій нації інші, корисніші, загально-культурні цінності. Через що ж самі українці цього не дозволяють вам? Ви кажете, що українська нація має 55 мільйонів членів. Хай 30–35 мільйонів із них під диктатурою сталінізму. Але ж 20–15 мільйонів є, значить, поза межами сталінізму, в Галичині, Америці, Чехо-Словаччині? Як же вони, ці 20–15 мільйонів допускають, що їхній бувший голова першого уряду визволення України, їхній письменник мусить для підтримання свого існування тягати мішки, копати землю, чистити помийні ями і робити це роками?! Вибачте, ми ніде нічого подібного не бачили. Ми цікавимося національним питанням по всьому світі. Ми знаємо багато націй поневолених і менших за вашу. Але ніде, навіть у крихітних, ми такого явища не помічали, навіть у їхній еміграції. Найменші з них уміють цінити культурні цінності й дорожити культурними робітниками, письменниками, навіть найменшими. Що ж це за нація така, яка так ставиться до культурних цінностей?!».

Мої пояснення хоробливістю, покаліченістю провідних елементів однобічної течії їх теж не задовольнили. Вони все ж таки ніяк не могли зрозуміти й заспокоїтись. Вони хотіли навіть висловити своє здивування та навіть протест у пресі. Але я вмовив їх цього не робити, – крім зайвого сорому нашої нації це нікому нічого не дало б. Але вони мені почали ставити такі питання, з яких я міг зрозуміти, що у них виник сумнів, чи правильні були їхні зібрані раніше інформації, чи можна взагалі нашу націю зачислити до націй культурних, чи не є це півдикунська орда під проводом шаманів, яким, очевидно, просто не зрозумілі й непотрібні ні культурні цінності, ні культурні робітники, які (шамани) через це так легко «викидають із нації» тих робітників, якщо вони їм чимось не догодили. Книжку про Україну, яку збирались ці журналісти писати, вони не видали.

Через що саме, не знаю. Може, через те, що писати про незалежність і державність півцивілізованої нації, яка ще не доросла до самостійності і гідна бути, власне, тільки колоніальною нацією, є для їхнього реноме європейських журналістів річ ризиковна?

Таке було моє матеріальне становище перед війною. Таким, якщо не гіршим воно є й тепер. Але цікава маленька деталь. В той час, як я мрію про посаду нічного сторожа, щоб мати змогу купувати досить капусти і трохи яблук, в цей час однобічники-більшовики на Україні інформують читачів своїх газет, що я, продавши Україну капіталістам, об'їдаюсь кав'ярами і заливаюсь шампанським. А однобічники українські в своїх газетах розповідають, як я, продавши Україну більшовикам, проводжу свій час по паризьких каварнях та шинках. Хіба ж не пречудесна гумористика життя?

Та й ще одна, зовсім маленька, але теж досить гумористична і характерна деталька. Ті самі журналісти здивовано спитали мене: «Які це дивні українці давали до енциклопедичного словника Ляруса відомості про українських видатних діячів? Вони подали ім'я руського генерала Скоропадського, який, як нам відомо, до окупації німцями в 1918 році України ніколи нічим не виявляв себе як українець, взагалі нічим ніде не відомий. Німецькі генерали зробили його на два місяці оперетковим гетьманом, його разом з німцями український народ вигнав із України, і тепер раптом його ім'я вміщено українцями (бо хто інший міг подавати дані про Україну, як не українці?) як ім'я видатного діяча України, як майже національного героя. А вас, першого голову українського революційного уряду, голову Директорії, найбільшого письменника України, вас – навіть по імені не згадано. Як же це можна зрозуміти!?. Це ж якийсь комічний абсурд? І комічний, і шкідливий для вас самих, українців!».

Я пишу це тепер без ніякого недоброго почуття до колишніх однобічників, які подавали ці відомості, і які взагалі ставились і ставляться до мене з ворожістю. Ні ворожести, ні тим паче ненависти в мене до них немає. Але немає й того непротивенства злу чи християнської любови до

ворогів своїх, які мені приписують люди, що не знають іншого ставлення до людей. Ні ненависти, ні любови, а тільки конкордистське ставлення. А яке саме воно, не в цьому короткому інтерв'ю пояснити трудно. Якщо коли-небудь з'явиться в друку хоч одна із тих праць про конкордизм, за які я згадував, і коли кого-небудь питання ставлення конкордистів навіть до тих людей, які почувають до них з тої чи іншої причини ворожість, цікавить, то хай прочитають ту працю.

** Це писано 1938 року. (Примітка редакції газети «Українські вісті». – В.М.)*

Список використаних джерел та літератури:

1. Винниченка гідно вшанують в Україні не за нашого життя... // Урядовий кур'єр. – 2011. – 5 березня. – С. 11.
2. Винниченко В. Розлад і погодження (Відповідь моїм прихильникам і неприхильникам) / В. Винниченко. – Регенсбург : Наша боротьба, 1948. – 32 с. Місця і року видання брошури не вказано. Однак цю прогалину в датуванні заповнив академік Г. Костюк, який у праці «Володимир Винниченко та його доба» на 71 стор. занотував, що книжку видруковано 1948 р. в Регенсбурзі. Йдучи за Г.Костюком, саме так позначаємо рік і місце видання означеної брошури. Винниченкова праця потрапила до мене після смерті Олександра Смотрича. З ним листувався В. Винниченко. Вдова О. Смотрича (Флоринського) Ніна Євгенівна Флорук (дівооче прізвище Данильців) надіслала невеликий архів письменника. Серед цінних паперів знайшов маловідому брошуру В.Винниченка, на яку в Україні мало хто посилається. Зокрема відсутнє посилання на цю поважну працю В.Винниченка в монографічному дослідженні: Висоцький О. Ю. Українські соціал-демократи та есери: досвід перемог і поразок. – К. : Основні цінності, 2004. – 272 с.
3. Гнідан О. Д. Володимир Винниченко. Життя, діяльність, творчість / О. Д. Гнідан, Л. С. Дем'янівська. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 256 с.
4. Костюк Г. Володимир Винниченко та його доба / Григорій Костюк. – Нью-Йорк, 1980. – 286 с.
5. Лисяк-Рудницький І. Суспільно-політичний світогляд Володимира Винниченка // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – К. : Основи, 1994. – Т. 2. – С. 95–112.

Анотація

В.П.Мацько

Екзистенціалізм свободи в художественно-публіцистическій практиці Володимира Винниченка (на прикладі публікації «В.Винниченко о себе и об украинских «одноби́чниках»)

Стаття посвячена мировозренческой позиції В.Винниченка, которая характеризується синтезом дискусійних підходів к осмыслению общечеловеческих ценностей, приобретения свободы. Посредством рационального толкования человеческой природы, видения прозаиком общественных процессов и явлений, анализируя произведения писателя, выходим на пространство экзистенциальной философии: внутреннее разочарование, отчаяние, отчуждение, которое прорывается наружу в виде размышлений над смыслом бытия. В статье впервые раскрыто внутренний мир Винниченко в диалогическом дискурсе, разговоре с корреспондентом газеты «Украинский вестник». В интервью писатель называет причины падения УНР, сфокусировано через призму винниченковского конкордизма и дискордизма (согласования и расстройтва) между украинскими общественными деятелями, государственниками.

Ключевые слова: екзистенція, человек и мир, смысл, интенциональність, конкордизм и дискордизм, «односторонники».

Summary

V.P.Matsko

Existential of Freedom in Artistic and Journalist Practice of Volodymyr Vynnychenko (by the Example of Publication «V.Vynnychenko about Himself and about the Ukrainian «Odnobichnyky»)

The article deals with the world outlook position of V.Vynnychenko that is characterized by the synthesis of contradictory approaches to interpreting common to mankind values, to obtaining liberty. Through the rational explanation of man's nature, vision of the writer social processes and phenomena, we find ourselves in the space of existential philosophy: inner disappointment, despair, estrangement, which breaks through in the form of contemplations about the sense of living. The article reveals the inner world in V.Vynnychenko dialogical discourse, conversation with the correspondent of the newspaper «Ukrainian news». In the interview the writer calls the reasons of the fall UPR, which are focused in the light of Vynnychenko's concordism and discordism (coordination and disorder) among the Ukrainian public figures and decision-makers.

Key words: existence, person and world, sense, intentionality, concordism and discordism, «odnobichnyky».

Дата надходження статті: «30» січня 2013 р.